

Biblioteka
U. M. K.
Toruń

293988

Z A R Y S
HISTORJI WOJENNEJ
23-go PUŁKU PIECHOTY

WARSZAWA — 1927
GŁÓWNA KSIĘGARNIA WOJSKOWA

Z POLECENIA WOJSKOWEGO BIURA HISTORYCZNEGO

OPRACOWAŁ

KPT. STEFAN WITKOWSKI

293988

DRUKARNIA MIN. SPR. WOJSK., WARSZAWA, PRZEJAZD 10.

K.2872/59

ZARYS HISTORJI WOJENNEJ 23-GO PUŁKU PIECHOTY

W ODRODZONEM Wojsku Polskiem 23-ci pułk piechoty rozpoczyna swą egzystencję w pamiętnych dniach listopada 1918 roku.

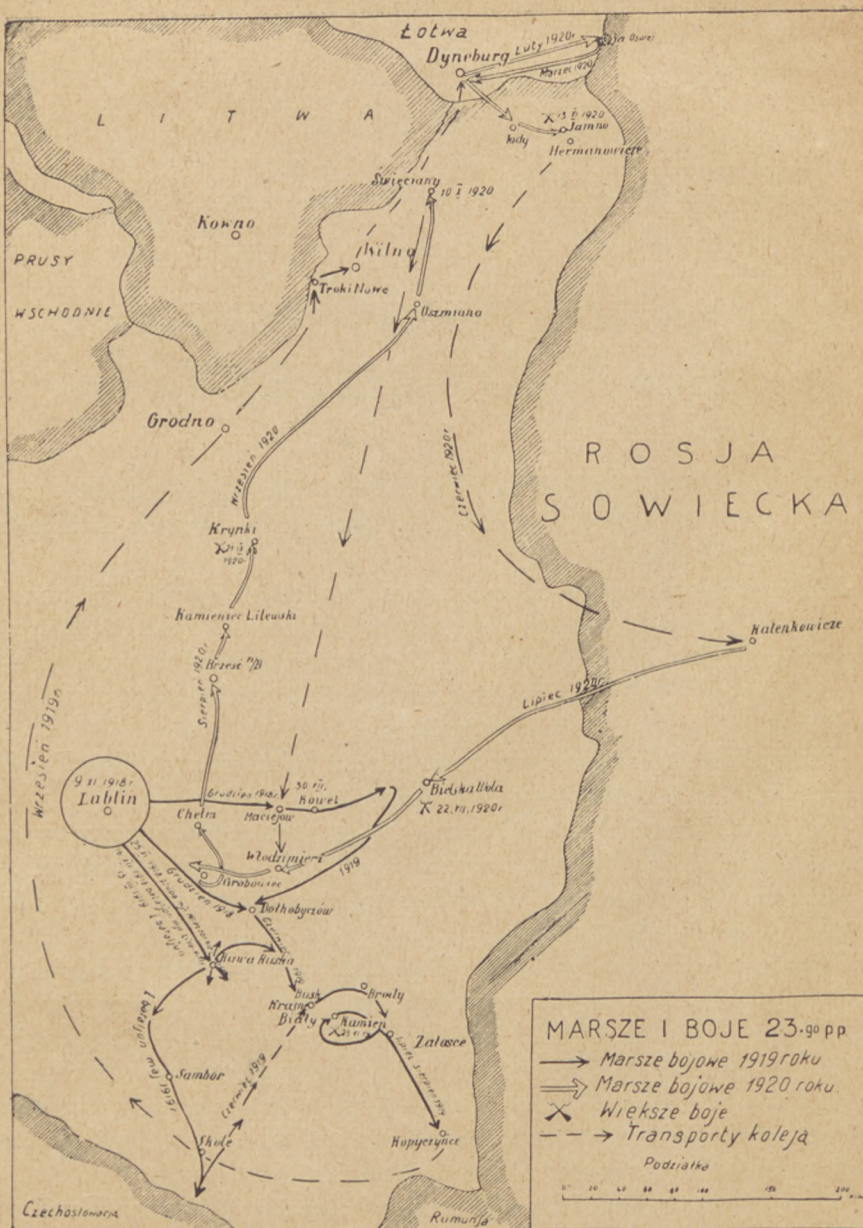
Dla zorientowania się w całokształcie zdarzeń cofnąć się trzeba myśla do pokoju brzeskiego, tego nowego rozbioru Polski. Ci, którzy opierali nadzieje wskrzeszenia Polski na państwach zaborczych, zobaczyli, że plany ich były tylko mrzonką, a różne z ich strony przejawy hołdownicze, nic Polsce nie przyniosły.

Zatriumfowała idea Komendanta Józefa Piłsudskiego, idea Polski niezależnej, wywalczonej własnymi siłami.

Wszystkie stronnictwa polityczne i zgrupowania społeczne przystąpiły, każde osobno, do formowania tajnej siły orężnej, choć jeden i ten sam cel przyświecał wszystkim tym poczynaniom, a była nim walka o niepodległość Polski.

Obserwując chylące się do upadku potęgi państw zaborczych, można było przypuszczać, że termin zdania egzaminu z tych przygotowań wojskowych zbliżał się wielkimi krokami. Uwięzienie Twórcy Legjonów — Józefa Piłsudskiego i wiernych mu legjonistów, rozbijanie Korpusów Wschodnich przez Niemców, przy jednoczesnem zbrojeniu i organizowaniu Ukraińców wyraźnie wskazywały, skąd i jakiego należy obawiać się najpierw niebezpieczeństwa.

W nocy z 31-go października na 1-y listopada 1918 roku Ukraińcy przeprowadzili zamach we Lwowie, chcąc ująć władzę w swe ręce. Plan opanowania miasta nie udał się im, lecz zamach ten stał się początkiem długotrwałych walk.

Począwszy od 1-go listopada 1918 roku polskie organizacje wojskowe rozbierały żołnierzy austriackich na terenie przez nich okupowanym i tworzyły miejscowe oddziały polskie. W ten sposób cała okupacja austriacka uwolniła się od najeźdźców. Koniecznością chwili stało się tworzenie natychmiast rządu, któryby się cieszył zaufaniem najszerzych mas ludności i mógł objąć władzę nad całą uwolnioną dzielnicą, rozpoczynając pracę państwowo-twórczą.

Taki właśnie rząd powstał w Lublinie pod nazwą: „Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej” z posłem Ignacym Daszyńskim jako premierem.

Powstanie 1-go lubelskiego pułku piechoty.

Minister Wojny w Tymczasowym Rządzie Ludowym Republiki Polskiej, generał Śmigły-Rydz, wydał dnia 9-go listopada 1918 roku rozkaz o formowaniu „1-go lubelskiego pułku piechoty”, mianując dowódcą pułku pułkownika Jana Dobrowolskiego.

Organizacja pułku postępuje szybko. Już 10-go listopada powstaje I bataljon majora Wacława Scaewoli Wieczorkiewicza, ufundowany z byłych członków Polskiej Organizacji Wojskowej. Kompanja karabinów maszynowych tego bataljonu została utworzona ze studentów wyższych uczelni warszawskich, którzy przybyli z Warszawy do Lublina na wieść o formowaniu się Wojska Polskiego w byłej okupacji austriackiej.

Duże zasługi przy organizowaniu I bataljonu położył sierżant Stasiak Augustyn, opierając się w poczynaniach swych na członkach P. O. W., pochodzących z Urzędowa. We wszystkich późniejszych bojach pułku Urzędowiacy wyróżniali się chlubnie, jako żołnierze karni, świecąc przykładem męstwa i poświęcenia.

W dniu 14 listopada 1918 roku 1-y lubelski pułk piechoty posiada już II bataljon pod dowództwem kpt. Strzyżowskiego.

Pracę organizacyjną pułku przerywa rozkaz wysłania w dniu 20-ym listopada bataljonu majora Wieczorkiewicza na pomoc miastu Lwów.

Dalsze dzieje pułku to wyścig pięknych czynów bojowych z wysiłkiem organizacyjnym, którym kieruje pułkownik Jan Dobrowolski.

Walki pod Rawą Ruską.

Równocześnie z wybuchem rewolucji w Austrii cała Małopolska Wschodnia została zajęta przez formujące się oddziały ukraińskie, z wyjątkiem bohaterskiego Lwowa, który od 1 listopada stwierdził przed światem swą przynależność do Polski krwawymi zapasami

z Ukraińcami. Słaba załoga Lwowa nie mogła jednak odrzucić napastników poza miasto, aby uwolnić ludność od okropności boju i stworzyć podstawę do szerszego działania.

Na rozkaz Naczelnego Wodza wyrusza z Przemyśla do Lwowa odsiecz, od północy ma współdziałać z nią grupa majora Wieczorkiewicza z Lublina.

Grupa ta składa się z dwóch kompanji strzeleckich i jednej kompanji karabinów maszynowych 1-go lubelskiego pułku piechoty, oraz z plutonu działek 37 m/m. i plutonu kawalerji.

Dążąc z Lublina przez Zamość, Bełżec, grupa majora Wieczorkiewicza dociera dnia 26 listopada wieczorem pod Rawę Ruską, opanowaną przez Ukraińców. Natarcie, przeprowadzone od północy i wschodu, oddaje grupie miasto dnia 27 listopada około godziny 3-ej. 1-a kompanja wiązała nieprzyjaciela od północy, właściwe uderzenie wykonała 2-a kompanja, nacierając od wschodu pod bezpośredniem dowództwem majora Wieczorkiewicza. Po zajęciu Rawy Ruskiej grupa zajmuje obronnie położony klasztor w północnej części miasta. Nie mając dostatecznych sił na zupełne ubezpieczenie Rawy Ruskiej, mjr. Wieczorkiewicz decyduje się większość swoich sił zatrzymać w klasztorze, z zamiarem użycia ich do przeciwnatarć i wypadów. Nieliczne placówki zabezpieczyły jedynie ważniejsze drogi, prowadzące od strony nieprzyjaciela.

Dnia 30 listopada Ukraińcy, zgromadziwszy większe siły, uderzają na Rawę Ruską. Słabe placówki polskie wycofują się do klasztoru, przebijając się bagnietem przez nieprzyjaciela, który wtargnął do miasta. Przeciwnatarcie przeprowadzone przez obie kompanje z impetem, wyrzuca Ukraińców z Rawy Ruskiej. Placówki wracają na swoje miejsca. Zwycięstwo okupiono stratą 13-u zabitych i kilkunastu rannych.

W czasie odwrotu placówek szeregowiec Zygmunt Rostkowski unosił karabin maszynowy. W pewnej chwili żołnierz ten został ciężko ranny. Kolega, który z nim szedł, miał do wyboru: albo zabrać karabin maszynowy, albo pomóc rannemu. Szeregowiec Rostkowski nie pozwolił koledze namyślać się, polecając mu stanowczo siebie pozostawić, a ocalić karabin maszynowy. Po przeciwnatarciu znaleziono go, zamordowanego przez Ukraińców.

Dalsza obrona Rawy Ruskiej, to szereg wypadów na okoliczne wsie, w których zbierają się Ukraińcy. Jednem z takich działań jest wypad 2-ej kompanji na wieś Kornie w dniu 13 grudnia 1918 r. Zostają tam ranni dowódca 2-ej kompanji por. Stanisław Klementowski i pchr. Augustyn Stasiak.

14 grudnia grupa mjr. Wieczorkiewicza, zluzowana przez bataljon ppłk. Zarzyckiego, odjeżdża do Lublina na odpoczynek.

Grupa majora Wieczorkiewicza była pierwszym oddziałem wojskowym, który z b. Kongresówki wyruszył na pomoc miastu Lwów. Walki w okolicach Rawy Ruskiej były chrztem ogniowym żołnierzy 1-go lubelskiego pułku piechoty, a równocześnie okryły ich sławą.

W związku z wyprawą do Rawy Ruskiej rozkaz Komendy Wojskowej we Lwowie wymienił majora Wieczorkiewicza, z uwagą, że oficer ten:

„Zasłużył się dobrej sprawie ponad wszelkie wyrazy i pochwały“.

Przemianowanie 1-go lubelskiego pułku piechoty na 23-ci pułk piechoty.

Powracających z Rawy Ruskiej do Lublina żołnierzy czekała niespodzianka: 1-y lubelski pułk piechoty został przemianowany na 23-ci pułk piechoty. Długo jednak używano jeszcze nazwy pierwszej i to nie tylko w pułku, ale także w wyższych dowództwach.

Wyjazd na front II bataljonu 23-go pułku piechoty.

W parę dni po powrocie grupy majora Wieczorkiewicza z Rawy Ruskiej, wyjeżdża w tamte strony II bataljon 23-go pułku piechoty pod dowództwem majora Lisa-Kuli. Po drodze bataljon toczy walkę z komunistami, którzy opanowali Zamość. Po przywróceniu tam porządku II bataljon przychodzi do Lubyczy Królewskiej. W tym czasie w Rawie Ruskiej zbiera się „grupa Bug” generała Romera, aby przedostać się do Lwowa. Bataljon majora Lisa-Kuli ma oczyścić z Ukraińców okolicę Rawy Ruskiej, a potem współdziałać z akcją generała Romera na Lwów.

Z Lubyczy Królewskiej II bataljon przeprowadza dwa wypadu na Machnów, pierwszy w dniu 3 stycznia, drugi 7 stycznia 1919 roku i wreszcie dnia 20 stycznia wyprawę na Uhnów. Wszystkie te wypadu, prowadzone osobiście przez majora Lisa-Kulę, zawsze osiągają cel zamierzony. W wypadzie na Uhnów pięknie spisał się szeregowiec Wacław Zarzycki. Kiedy padł jego sekcyjny, Zarzycki samorzutnie obejmuje dowództwo sekcji, pełnie z nią pod okopy ukraińskie i obrzuca je granatami, zmuszając przeciwnika do wycofania się.

Na pobojoisku pozostały dwie wspólne mogiły, które kryją zwłoki 40 żołnierzy 23-go pułku piechoty. Pułk nie zna ich nazwisk. Tembardziej pozostaną oni w sercach obecnych i przyszłych żołnierzy 23-go pułku piechoty jako wzór cnoty rycerskiej, jako ci, którzy bezimiennie życie swe oddali, gdy wymagało tego dobro Ojczyzny.

Najbardziej dotkliwą a nieodżałowaną w pułku była śmierć mjr. Lisa-Kuli. Zaszczytnie wyróżniony odszedł on do grupy gen. Śmigłego Rydza, gdzie objął dowództwo nad wydzielonym oddziałem. Na czele tego oddziału stoczył zaciętą walkę pod Torczynem przeciw dwóm pułkom piechoty, 15 karabinom maszynowym i baterjom. W czasie tego boju, którego wynikiem było zdobycie 4 armat, 11 karabinów maszynowych, mjr. Lis-Kula padł ciężko ranny, a następnego dnia zmarł.

W dniu 13 marca 1919 odbył się w Warszawie pogrzeb mjr. Lisa-Kuli¹⁾, mianowanego w międzyczasie podpułkownikiem. Imponującymi uroczystościami żałobnymi żegnała cała Polska bohaterskiego oficera. Naczelny Wódz złożył na trumnie wieniec, z napisem:

„Memu dzielnemu chłopcu — Józef Piłsudski“.

Po ukończeniu wojny 23-ci pułk piechoty prosił władze przełożone o przyznanie mu szefostwa ś. p. ppłk. Lisa-Kuli.

Walki I i II bataljonów w okolicach Rawy Ruskiej są uwiecznione na chorągwi pułkowej w napisie: Rawa Ruska 20.XI.18 r.—23.I.19. r. jako boje, kładące podwaliny sławy pułku.

Wyjazd na front poszczególnych kompanij.

Żołnierze 23-go pułku piechoty biorą nadal udział w walkach z Ukraińcami.

W końcu grudnia 1918 r. wyjeżdża na front 6-a kompanja do Dołhobyczowa, gdzie pozostaje aż do ofensywy majowej w grupie kpt. Meraka, broniąc powierzonego sobie odcinka. Z ówczesnych czynów tej kompanji należy wymienić wypad na Sulimów, dwa wypadki na Kościaszyn i obronę odcinka w dniu 8 maja, wyróżnioną pochwałą dowódcy „grupy Bug“.

Prawie równocześnie z 6-ą kompanją wyjeżdża z Lublina również 4-a kompanja, skierowana do Maciejowa z zadaniem osłony Lubelszczyzny od strony Kowla, przez który w tym czasie przejeżdżają transporty Niemców, wracających z Ukrainy do swej ojczyzny. Niebezpieczeństwo groziło tam ze strony Ukraińców, którzy szykowali się do zajęcia Kowla po opuszczeniu go przez Niemców.

Dnia 21 stycznia 1919 r., na czele dwóch plutonów, wychodzi z Maciejowa na zwiady w kierunku Włodzimierza ppor. Józef Pecka. Patrol ten dociera do miejscowości Gnojno, a w drodze powrotnej otrzymuje rozkaz uderzenia na Ukraińców w Turzysku. Ppor. Pecka natrafił tam na wielokrotnie silniejszego nieprzyjaciela. W zaciętej walce oddział ppor. Pecki został zmuszony do wycofania się ze stratą 10 za-

¹⁾ Ppłk. Lis-Kula został pochowany w rodzinnym mieście Rzeszowie.

bitych i 30 rannych żołnierzy. Okazało się potem, że Turzysk był obsadzony przez 1000 Ukraińców z 20 karabinami maszynowymi i 4-ma działami.

Po zajęciu Kowla przez ppłk. Sandeckiego w dniu 8 lutego, 4-a kompania przechodzi do Maniewicz, gdzie wspólnie z innymi oddziałami broni przedmościa na Stochodzie. W końcu kwietnia 4-ą kompanię przesunięto do Dołhobyczowa; od tej pory przebywa w grupie kpt. Meraka razem z 6-ą kompanią.

W celu zasilenia zagrożonego frontu polsko-ukraińskiego między Rawą Ruską a Bełzem wyjeżdżają z Lublina dnia 23 lutego 1919 r. 1-a kompania strzelecka i 3-a kompania karabinów maszynowych. Kompanie te biorą udział w wypadach na Zamek, Dobrosin, Waniów, nacierają w końcu marca wraz z II bataljonem 8-go pułku piechoty legionowej na Magierów, poczem bronią odcinka pod Szczercem.

Na początku marca Ukraińcy uderzają na linię kolejową Przemyśl—Lwów, odcinając załogę Lwowa od sąsiednich oddziałów wojska polskiego.

W celu rozerwania łańcucha ukraińskiego formuje się grupa generała Aleksandrowicza, do której przyjeżdża dnia 13 marca 1919 r. z Lublina I bataljon 23-go pułku piechoty, zreorganizowany po walkach pod Rawą Ruską. W składzie grupy generała Aleksandrowicza I bataljon zdobywa Bortiatyn, a potem poprzez Kuttenberg, Laszki Murowane, Mużyłowice dochodzi do Wiszenki Małej, wypierając przed sobą Ukraińców.

W natarciu na wieś Laszki odznaczył się szeregowiec Paweł Lenarczyk, zdobywając na czele swej sekcji karabin maszynowy.

Ofensywa majowa.

W rozpoczynającej się ofensywie majowej, a zmierzającej do ostatecznego wyrzucenia wojsk ukraińskich z Polski, oddziały 23-go pułku piechoty walczą równocześnie w trzech miejscach frontu.

I bataljon 23-go pułku piechoty w początkach maja zaczyna działania zaczepne z Dołhomościsk. Zajęcie Nikłowic, Szeptyc, Chłopczy, marsz do Sambora, krwawa walka dnia 18 maja o Dublany, a potem marsz przez Drohobycz, Borysław, Skole, Tuchle, aż po granicę czechosłowacką — oto etapy udziału I bataljonu 23-go pułku piechoty w ofensywie majowej.

1-a kompania¹⁾ i 3-a kompania karabinów maszynowych²⁾ biorą udział w ofensywie majowej w składzie „bataljonu lubelskiego“, zaj-

¹⁾ Przemianowana wkrótce na 5-tą.

²⁾ Przemianowana na 2-gą kompanię k. m.

mując Wólkę Mazowiecką, Przysiań, Mosty Wielkie, Kamionkę — Strumiłową.

4-a i 6-a kompanie wraz z grupą kpt. Meraka posuwają się od Dołhobyczowa, jako odwód armji generała Hallera, aż do miejscowości Krasne, gdzie dowództwo grupy obejmuje ppłk. Janiszowski z 23-go pułku piechoty.

Sformowanie II bataljonu 23-go pułku piechoty.

Ppłk. Janiszowskiemu powierzono zebranie całego II bataljonu 23-go pułku piechoty. W grupie, którą objął, były już 4-a i 6-a kompanie. 4-a kompania zostaje przemianowana na 7-ą. W pierwszych dniach czerwca przybywają do grupy 5-a kompania i 2-a kompania karabinów maszynowych. Sformowany w ten sposób II bataljon 23-go pułku piechoty w składzie trzech kompanij strzeleckich i jednej kompanij karabinów maszynowych, obsadza odcinek w Załóscach.

Dnia 6 czerwca grupa płk. Janiszowskiego zostaje przesunięta bardziej na północ i zajmuje odcinek Niemiacz — Popowce. Grupa ta składa się z III bataljonu 25-go pułku piechoty i II bataljonu 23-go pułku piechoty.

Połączenie się I i II bataljonów 23-go pułku piechoty.

Z granicy czechosłowackiej przyjeżdża w dniu 7 czerwca do Krasnego I bataljon 23-go pułku piechoty i zajmuje odcinek na wschód od wsi Buczyna w grupie płk. Pallego.

Dnia 13 czerwca 1919 r. wyjeżdża z Lublina na front dowódca 23-go pułku piechoty, płk. Jan Dobrowolski wraz z oddziałem sztabowym, kompanją techniczną plutonem telefonicznym i kompanją marszową. W marszu z Brodów do Podkamienia dowódca 23-go pułku piechoty przyłącza do siebie I bataljon i wraz z nim udaje się na odcinek ppłk. Janiszowskiego, obejmując od niego dowództwo grupy. I bataljon 23-go pułku piechoty luzuje III bataljon 25-go pułku piechoty w Popowcach.

Od początku istnienia 23-go pułku piechoty pierwszy raz są razem dwa bataljony i dowództwo pułku.

O d w r ó t.

Ukraińcy zebranymi siłami uderzają na południe od 23-go pułku piechoty. Grupa gen. Jędrzejowskiego i 3-a dywizja piechoty legjonów wycofują się stopniowo aż do linii biegnącej wzdłuż rzeki Styr

przez Stanisławczyk, dalej przez Ożydów, zawracając wzdłuż toru kolejowego ze Lwowa do Brodów aż do rzeczki Gołogórki, by przez Gołogóry i Dunajów przejść do rzeczki Narajówki ¹⁾).

Kontrofensywa z nad górnego Bugu.

Po osiągnięciu tej linii oddziały otrzymują rozkaz przeciwnatarcia w dniu 27 czerwca.

Grupa płk. brygadiera Minkiewicza, w skład której wchodzi bataliony ppłk. Dobrowolskiego, uderza dwiema kolumnami: południową przez Biały Kamień — Sassów, północną z Ożydowa na Podhorce.

Na czele kolumny południowej naciera w dniu 28 czerwca 23-ci pułk piechoty na Biały Kamień. Zręcznie obmyślony manewr, przy szlachetnej rywalizacji bojowej obu batalionów, daje pułkowi piękne zwycięstwo nad Ukraińcami.

Sukcesem boju o Biały Kamień było 300 jeńców, 4 karabiny maszynowe i pochwała pułkownika brygadiera Minkiewicza, udzielona pułkownikowi Dobrowolskiemu, kpt. Józefowi Kobyłeckiemu, ppor. Tadeuszowi Niezabitowskiemu, por. Hrynkiewiczowi, por. Feliksowi Konarzewskiemu, por. Leonowi Bączkiewiczowi, ppor. Julianowi Sosabowskiemu, ppor. Tadeuszowi Kaudelce, ppor. Romanowskiemu, i por. Piotrowskiemu.

W kontrofensywie tej oddziały polskie osiągnęły linię zajmowaną przed odwrotem. 23-ci pułk piechoty, po kilkudniowym postoju w rejonie Podkamienia, zostaje zluzowany przez 25-y pułk piechoty i dnia 8 lipca 1919 r. odchodzi w charakterze odwodu do Uciszkowa. Tam pułk pracuje intensywnie nad ujednolaceniem wyszkolenia swych kompanij.

W tym czasie zostaje sformowana 8 kompania w II batalionie.

Po kilkudniowym postoju w Uciszkowie I batalion zostaje przesunięty do Brodów, gdzie przebywa nadal w odwodzie.

23-ci pułk piechoty w 3-ej dywizji piechoty legjonów.

Dnia 23 lipca I batalion z Brodów a II batalion i dowództwo pułku z Uciszkowa, wyjeżdżają transportami kolejowymi do Kopyczyniec, gdzie pułk wchodzi na stałe w skład 3-ej dywizji piechoty legjonów.

3-a dywizja piechoty legjonów obsadza w tym czasie odcinek na Zbruczu. 23-ci pułk piechoty otrzymuje odcinek od wsi Zajączki do wsi Belża wyłącznie. Styczności z nieprzyjacielem niema. 23-ci pułk piechoty zostaje na tym odcinku do dnia 23 sierpnia 1919 r., poczem wraz z 3 dywizją przejeżdża na front przeciwsowiecki.

¹⁾ Na wschód od Lwowa.

Na wojnie z Rosją Sowiecką.

We wrześniu 1919 r. oddziały 1-ej dywizji piechoty legionów walczyły z 4-ą dywizją strzelców sowieckich, która obsadza przedmoście na Dźwinie pod Dyneburgiem. 23-ci pułk piechoty, jako odwód armji, przebywa w Nowych Trokach aż do dnia 11 września. W związku z działaniem 1-ej dywizji, zmierzającej do opanowania południowego brzegu rzeki Dźwiny, 23-ci pułk piechoty zostaje przesunięty pod Dyneburg. W dniu 28 września 1-a dywizja piechoty legionowej wypiera przeciwnika z przedmościa na północny brzeg. W dwa dni później 3-a dywizja piechoty legionów luzuje 1-ą dywizję piechoty legionów na lewym skrzydle grupy generała Śmigłego Rydza nad Dźwiną.

23-ci pułk piechoty otrzymuje odcinek Dźwiny od majątku Lassenberg aż do toru kolejowego Wilno — Dyneburg włącznie. Bataliony 23-go pułku piechoty pełnią tam służbę kolejno.

Wypady do Dyneburga.

Jesień i część zimy 23-ci pułk piechoty spędza w okopach nad Dźwiną. Nie zadawalnia się on bierną obroną powierzonego sobie odcinka. Wprawdzie szeroka Dźwina odgradza go od nieprzyjaciela, ale rzeka ta jest w tej porze roku zamarznięta. W biały dzień po lodzie pułk urządza trzy wypady do Dyneburga. Dwa z nich przeprowadził podpor. Tadeusz Niezabitowski. Wypady te oprócz zdobyczy w jeńcach i materjale wojennym miały wielkie znaczenie moralne, stwarzając wśród nieprzyjacielskich żołnierzy stan niepokoju.

Lublin wręcza pułkowi chorągiew.

W czasie walk pozycyjnych nad brzegiem Dźwiny pułk otrzymuje chorągiew ofiarowaną przez mieszkańców Lublina. Rok walk na froncie uczynił z żołnierza 23-go pułku piechoty starego wiarusa. Miasto Lublin w uznaniu zasług położonych przez 23-ci pułk piechoty ofiarowało mu chorągiew, dając w ten wyraz swych uczuć.

Prezydent miasta Lublina, p. Szczepański Czesław, tak pisał, przekazując chorągiew pułkowi:

„Jako widomy znak naszej czci i umiłowania Was i czynu Waszego postanowiliśmy ofiarować Wam imieniem miasta ojczystego sztandar pułku, który ręce Wasze niechaj niosą wysoko, jak pod Lwowem, ku chwale Ojczyzny i pułku Lubelskiego”.

Chorągiew tę wręczył pułkowi wysłany z Lublina sędzia Stanisław Stokłosa dnia 18 listopada w Derwaniszkach.

Udział pułku w kampanji łotewskiej.

Po zajęciu Dyneburga przez 1-ą dywizję piechoty legionów w styczniu 1920 r. oddziały polskie dochodzą aż do Siniuchy i jeziora Oświej na Łotwie. 23-ci pułk piechoty, wydzielony ze składu 3-ej dywizji, pełni do dnia 6 lutego służbę w „grupie Turmont“, której zadaniem jest osłona tyłów grupy gen. Śmigłego Rydza od strony Litwinów. Po 6-ym lutego 23-ci pułk piechoty przechodzi w okolice jeziora Oświej i tu bez większych walk pozostaje do dnia 27 marca 1920 r.

Przybycie do pułku III bataljonu.

W marcu 1920 r. przybywa do pułku III bataljon, który po sformowaniu w końcu listopada w 1918 r., pełnił do tej pory służbę wartowniczą etapową w Lublinie, Dęblinie i Stanisławowie. Pułk posiada teraz wszystkie przewidziane etatem oddziały.

W Dyneburgu.

Na skutek umowy rządu polskiego z rządem łotewskim oddziały polskie wycofują się z prawego brzegu rzeki Dźwiny.

Wojsko łotewskie przejmuje całkowicie front przeciwrosyjski w Inflantach. Dnia 27 marca zostaje zluzowany na odcinku 23-ci pułk piechoty, poczem odjeżdża do Dyneburga. Kwiecień i połowę maja pułk spędza w cytadeli Dyneburg, w charakterze oddziału reprezentacyjnego wojska polskiego na Łotwie.

Sowiecka ofensywa majowa.

Rosja Sowiecka chciała osłabić wrażenie swych niepowodzeń na Ukrainie działaniem zaczepnem na północy.

Dnia 14 maja rozpoczęła się ofensywa rosyjska, która zmusiła polską 8-ą dywizję do opuszczenia stanowisk pod Połockiem. W związku z tem 23-ci pułk piechoty, zaalarmowany w Dyneburgu dnia 16 maja 1920 r., maszeruje do Skrudelina, gdzie wchodzi w skład grupy płk. Beliny (1-a brygada jazdy).

Pułk obsadza najpierw odcinek w rejonie jeziora Dryświaty, potem w okolicy Przedbrodzia, a wreszcie dnia 20 maja przechodzi do miejscowości Jody i tu luzuje oddziały kawalerji. Bataljony pułku obsadzają miejscowości: Ambrosionki, Woronki, Sołokowszczyznę, Dzirnicze, Borodnicze, Ukle, nawiązując styczność bojową z patrolami 56-ej dywizji piechoty sowieckiej, posuwającej się z Szarkowszczyzny na Koziany i Widze.

26 maja Rosjanie przeprowadzają natarcie na skrzydle pułku w Ambrosionkach. Po czterogodzinnej walce przeciwuderzenie III bataljonu zadaje ciężkie straty wrogowi i zmusza go do odwrotu na Szarkowszczyznę. Z zeznań jeńców dowiedziano się, że nacierał 469-y pułk piechoty sowieckiej.

Natarcia nieprzyjaciela nie powtórzyły się, jednak główne uderzenie Rosjan, skierowane przez Głębokie w kierunku Wilna, zmusiło polskie oddziały do odwrotu. 23-ci pułk piechoty zostaje wycofany na linię Zamosze — Miłaszki i północny brzeg jeziora Bohińskiego. Na tej linii pułk pozostaje do dnia 4 czerwca.

23-ci pułk piechoty w armii rezerwowej.

Majowa ofensywa Rosjan skłoniła Naczelnego Wodza do stworzenia armii rezerwowej, przeznaczonej do zlikwidowania sukcesów ofensywy rosyjskiej na froncie północno-wschodnim. Dowództwo armii rezerwowej objął generał Kazimierz Sosnkowski.

23-ci pułk piechoty w składzie 10-ej dywizji piechoty bierze udział w przeciwnatarciu armii rezerwowej. Jednym z jego wybitniejszych czynów jest zajęcie miejscowości Jody, wykonane przez III bataljon. W okolicy wsi Zakory III bataljon natrafił na znaczny opór nieprzyjaciela, lecz złamał go i wieś tę zajął. Dowódca bataljonu nieprzyjacielskiego i 150 szeregowych dostało się do niewoli, wraz z 25 karabinami maszynowymi. W walce tej III bataljon traci tylko jednego zabitego i trzech rannych (między nimi por. Juliusz Pawełek, obecnie inwalida wskutek otrzymanej rany).

I bataljon 23-go pułku piechoty naciera i zajmuje linię Ustaty — Dzirnicze — Milki.

Akcja armii rezerwowej odnosi swój skutek i już dnia 6 czerwca na całym odcinku tej armii nieprzyjaciół znajduje się w odwrocie.

Dnia 7 czerwca 23-ci pułk piechoty przechodzi do Hermanowicz, by wziąć udział w działaniach wzdłuż rzeki Dżisny.

Jamno — Szendzin.

Dnia 13 czerwca 1920 r. 23-ci pułk piechoty od dwóch dni zajmuje stanowiska okracając na rzece Dziśnie wzdłuż miejscowości Łatoszki, Krupiniśzoze, Jamno, Lipacín do jeziora Jelnia. Wszystkie bataljony pułku stoją w pierwszej linii, wydzieliliwszy po jednej kompanii do odwodów. Odwodem całego pułku są dwa bataljony 30-go pułku strzelców kaniowskich. Od dwóch dni nieprzyjaciół silnie ostrzeliwuje ogniem artylerji stanowiska 23-go pułku piechoty, by dnia 13 czerwca, podciągawszy świeże oddziały, przejść do natarcia; główne jego na-

tarcie idzie północnym brzegiem Dżisny. Jedna z kompanij III bataljonu cofa się. Powstała luka nieprzyjaciela wdziera się na tyły. Kompanję I bataljonu i reszta kompanij III bataljonu odpierają tymczasem natarcie od frontu, gdy wtem niespodziewanie spostrzegają na swoich tyłach oddziały nieprzyjacielskie. Przemęczeni żołnierze chwieją się i rozpoczynają opuszczać swe stanowiska. Pozostają jedynie grupki przy oficerach i podoficerach, stawiające rozpaczliwy opór.

Otoczony przez Rosjan dowódca 1-ej kompanji, ppor. Stanisław Łabiński, wystrzelawszy wszystkie naboje, ostatnim pozbawił się życia, by nie dostać się do niewoli. W podobnem położeniu broni się z pogardą śmierci ppor. Longin Gładyszewski, aż pada przekłuty bagnętami.

Równie dzielnie zachowuje się szeregowiec Franciszek Daćko, który nie tylko, że sam nie opuszcza swego stanowiska, ale jeszcze zawraca cofających się kolegów.

Groźną sytuację ratuje odwódca III bataljonu 23-go pułku piechoty ppor. Tadeusz Niezabitowski.

Na czele kompanji odwodowej rzuca się on na nieprzyjaciela, odbiera utracone stanowiska i zamyka odwrót oddziałom rosyjskim, które przeniknęły na tyły pułku. Walka kończy się porażką nieprzyjaciela. Bój pod Jamnem i Szendzinem należy do najkrwawszych, jakie pułk do tej pory stoczył: 17 żołnierzy okupiło to zwycięstwo śmiercią, kilkudziesięciu — ranami.

23-ci pułk piechoty szczyti się walką pod Jamnem, wypisując ją na chorągwi pułkowej.

Nazajutrz na rozkaz dowódcy 10-ej dywizji piechoty pułk rusza naprzód i dnia 17 czerwca osiąga linię Szadzie, folwark Stefanpol, Okuniowo. Na linii tej pułk umacnia się i w ciągu następnych dwóch dni odpiera 28 ataków rosyjskich. Zluzowany potem przez 21-y pułk piechoty i 30-ty pułk strzelców kaniowskich, pułk wychodzi ze składu armji rezerwowej.

Żegna go dowódca 10-ej dywizji, generał Lucjan Żeligowski, pięknym rozkazem, który tak kończy:

„Za trudy i poniesione ofiary w obronie Ojczyzny wyrażam w imieniu służby najszczerze podziękowanie dowódcy pułku ppłk. Wolskiemu, oraz podległym mu oficerom i szeregowym. Kornie chylimy głowę, czcząc pamięć poległych bohaterów”.

W czasie swego kilkudniowego pobytu w 10-ej dywizji piechoty 23-ci pułk piechoty stracił 20 oficerów, 300 szeregowych — zdobył 30 karabinów maszynowych i kilkuset jeńców.

Odwrót.

Pod koniec czerwca 23-ci pułk piechoty przerzucono transportami kolejowymi do Kalenkowicz, do grupy poleskiej płk. Sikorskiego. Armje polskie cofają się z Ukrainy. Cofa się i grupa poleska.

I bataljon 23-go pułku piechoty z Kalenkowicz jedzie do Mozyrza i tu luzuje na przedmościu oddziały 22-go pułku piechoty. Tegoż dnia jeszcze, t. j. 28 czerwca 1920 r., bataljon otrzymuje rozkaz wycofania się wieczorem do Kalenkowicz, po zniszczeniu mostu na Prypeci.

W dalszych etapach odwrotu 23-ci pułk piechoty obsadza odcinek na rzece Ippie, a wreszcie dnia 3 lipca przychodzi na linię rzeki Ptyczy, skąd następnie odjeżdża do Kowla. 23-ci pułk piechoty staje w Kowlu, jako odwód dowództwa tego frontu południowo-wschodniego generała Śmigłego Rydza.

Mulczyce — Bielska Wola.

W dniu 19 lipca 23-ci pułk piechoty zostaje zaalarmowany i przewieziony do stacji kolejowej Maniewicze. Nieprzyjaciół przerwał front na odcinku 6-ej dywizji ukraińskiej i 7-ej dywizji piechoty w rejonie Bielska Wola — Mulczyce.

Nazajutrz 23-i pułk piechoty zajmuje Bielską Wolę, a w dniu 22 lipca — Mulczyce, odrzucając Rosjan za rzekę Styr. Pułk obsadza duży odcinek wskutek tego nie może go skutecznie obronić. Obronę znacznie utrudnia teren podmokły, porośnięty krzakami i lasem. Żołnierze pierwszej linii siedzą grupkami na suchych kępach, odległych od siebie o paręset metrów. Taki właśnie pododcinek miała 2-a kompanja, gdy Rosjanie natarli na nią, po przygotowaniu artyleryjskiem.

Nieprzyjaciół przełamał opór tej kompanji i wtargnął w stanowiska obronne pułku, uderzając dwiema kolumnami: północna zmusza III bataljon do opuszczenia Mulczyc, południową kolumnę nieprzyjaciół kieruje na Bielską Wolę, miejsce postoju dowództwa pułku, artylerji i taborów. Wówczas podpor. Mirosław Kobzareff na czele trzech szeregowych, przygodnie zebranych, powstrzymuje nieprzyjaciół. Bohaterski ten czyn przepłaca ppor. Kobzareff życiem, lecz nieprzyjaciół nie wchodzi do Bielskiej Woli, której obronę podejmuje II bataljon 23-go pułku piechoty.

Rozkaz dowództwa 7-ej dywizji piechoty nakazuje 23-mu pułkowi piechoty odzyskać stanowiska nad brzegiem Styru. Zadanie to zostaje wykonane, ale zaraz tego samego dnia nadchodzi rozkaz, zarządzający dalszy odwrót w związku z ogólnym położeniem.

Gdy pułk wycofał się do rejonu Karasina i wsi Zamosze, naciera nań nieprzyjacielski pułk imienia Trockiego, lecz ponosi dotkliwą porażkę.

Powrót do 3-ej dywizji piechoty legionów.

Dnia 30 lipca 1920 r. pułk po długiej tułaczce w różnych dywizjach i grupach wraca do swej macierzystej dywizji, obsadzając odcinek Uhły—Nawóz. Na odcinku tym pułk odpiera szereg napadów rosyjskich. W jednym z przeciwnatarć ginie śmiercią walecznych dowódca kompanji technicznej, por. Tadeusz Kobyliński. W związku z odwrotem 2-ej armji i grupy poleskiej 3-a dywizja piechoty legionów cofa się na linję Dubinka—Włodzimierz.

W dniu 8 sierpnia bolszewicy forsują Bug i posuwają się przez Teratyn na Chełm. 3-a dywizja piechoty legionów otrzymuje rozkaz cofnięcia się na linję Grabowiec—Tyszowce. 23-ci pułk piechoty zajmuje Grabowiec i umacnia go.

Kontrofensywa sierpniowa.

Stosownie do planu Naczelnego Wodza rozpoczyna się kontrofensywa, rozstrzygająca losy wojny w walnej bitwie warszawskiej. Udział 3-ej dywizji piechoty legionów w tem wielkiem zwycięstwie Marszałek Piłsudski określa w pracy swej „Rok 1920” w ten sposób: *„Działania dwóch dywizyj 1-ej i 3-ej, stanowią jedną z najchlubniejszych kart, jaką armja polska posiada”*.

13 sierpnia 3-a dywizja piechoty legionów zdobywa Hrubieszów, pozostawia obronę tego odcinka sprzymierzonej brygadzie kozaków, a sama odchodzi do Chełma, by uderzeniem wzdłuż Bugu ubezpieczyć manewr frontu środkowego z nad Wieprza.

W Chełmie dowództwo 23-go pułku piechoty obejmuje kpt. Tadeusz Niezabitowski.

Walcząc z oddziałami 58-ej dywizji sowieckiej, 3-a dywizja piechoty legionów osiąga dnia 16 sierpnia Brześć, w którym pozostaje do dnia 19 sierpnia.

23-ci pułk piechoty bierze udział w obronie Brześcia, obsadzając Sławatycze — Kodeń. Tam wyróżnia się plutonowy Paweł Matraszek.

Z Kodnia wychodzi on z patrolem w sile 4 ludzi do wsi Stradecz. Na folwarku Stradecz patrol plutonowego Matraszki spotyka się oko w oko z kozackim patrolem, złożonym z czterdziestu ludzi z karabinem maszynowym. Plutonowy Matraszek nie namyśla się ani chwili, uderza na kozaków, rozprasza ich i zdobywa karabin maszynowy.

W walkach z cofającymi się oddziałami wroga 23-ci pułk piechoty maszeruje przez Kamieniec Litewski i puszcę Białowieską aż do wsi Osinka. O wieś tę pułk toczy krwawy bój, uzyskując nowe wawrzyny zwycięstwa.

Później 3-a dywizja piechoty legionów otrzymała rozkaz osłaniania koncentrującej się 2-ej armji. W związku z tem 23-i pułk piechoty bataljonami swemi obsadził Borysówkę, Krzywicz i Osinki.

II bataljon w Wysoko-Litewsku.

W międzyczasie, 25 sierpnia, odchodzi ze składu pułku II bataljon, który łącznie ze szwadronem partyzantów rtm. Królikowskiego zajmuje Wysoko-Litewsk i pozostaje tam do dnia 3 września. Bataljon stacza w tym czasie z nieprzyjacielem kilka potyczek, które okrywają nową sławą żołnierza 23-go pułku piechoty.

Jednym z takich pięknych epizodów bojowych jest natarcie na miejscowość Dołbniewo, wykonane dnia 30 sierpnia. W tym czasie dowodził 6-ą kompanją starszy sierżant Józef Wnuk. Dostaje on rozkaz natarcia na Dołbniewo. Wykonywując to zdanie, sierżant Wnuk rozwija kompanję i na jej czele posuwa się pod wieś. Nieprzyjaciel, spostrzegłszy tyraljerę, otwiera do niej gwałtowny ogień z kilku karabinów maszynowych. Kompanja początkowo zatrzymuje się, lecz porwana nadzwyczajnym przykładem odwagi swego dowódcy, rusza naprzód i wioskę zdobywa. W natarciu tem odznacza się również szeregowiec Antoni Woźniak, który rzucił się na uchodzącą artyleryję nieprzyjacielską, by ją zdobyć. Pięknego tego zamiaru nie pozwoliła mu skutecznie kula nieprzyjacielska, która przecięła młode życie bohatera.

Bitwa o pokój.

Dnia 13 września 1920 roku 23-i pułk piechoty rusza z Chrabostówki przez Narew, Kruszniki i dociera do Krynek, gdzie obsadza odcinek nad rzeką Swisłocz.

Naprzeciw 23-go pułku piechoty zajmują przeciwny brzeg rzeki oddziały 16-ej dywizji sowieckiej. 3-a dywizja piechoty legionów ma przełamać opór przeciwnika i opanować mosty w Zaniemeńsku i Łunnej Woli. Wykonywując ten rozkaz, dowódca 3-ej dywizji decyduje się uderzyć w dwóch miejscach, a mianowicie: na południu — z oddziału V brygady legionów, na północy — VI brygadą piechoty. Zadaniem 23-go pułku piechoty jest forsowanie przeprawy przez Swisłocz w Pietraszewiczach.

W nocy z 20-go na 21-y września kompanja techniczna buduje kładkę przez rzekę w ten sposób, że szeregowi tej kompanji, stojąc po szyję w wodzie, trzymają deski na ramionach.

O godzinie 3-ej, korzystając z panujących ciemności, przeprowadza się przez kładkę II bataljon 23-go pułku piechoty. Po osiągnięciu przeciw-

ległego brzegu bataljon rozpoczyna natarcie i osiąga linię Kowale — Brzostowica Murowana — Koleśniki. W międzyczasie przeprowadza się I bataljon 23-go pułku piechoty i natarcie tego bataljonu spycha nieprzyjaciela ze wzgórz 169 i 195.

Zaraz po zajęciu pozycji silne oddziały piechoty i kawalerji rosyjskiej wypierają II bataljon z Brzostowicy Murowanej, ale nie na długo, gdyż udane przeciwuderzenie oddaje w polskie ręce utraczone stanowiska.

Cztery dni następne do dnia 25 września upływają wśród szeregu ataków, przeciwuderzeń i przeciwnatarć. Walczono o każdy skrawek ziemi. Wsie, wzgórza przechodzą kilkakrotnie z rąk do rąk.

Bitwa nad Niemnem daje ostateczne zwycięstwo Marszałkowi Piłsudskiemu; ostatnia próba zatrzymania polskiej kontrofensywy zostaje złamana, Rosjanie ponoszą klęskę. Dnia 23 września patrole 3-ej dywizji piechoty legionów osiągają Łuną Wolę, wypędzając stamtąd wroga, rozbierającego most.

23-ci pułk piechoty w tej kilkudniowej bitwie traci 24 zabitych i 154 rannych, zdobywa 6 karabinów maszynowych, 10 koni, kilka wozów z amunicją i chorągiew sowieckiego pułku piechoty.

Po przejściu Niemna pułk bez kontaktu z nieprzyjacielem szedł forsownymi marszami w ogólnym kierunku północno-wschodnim. Jedynie w Oszmianie, do której pułk przyszedł 6 października, zobaczono konny patrol rosyjski, który nie chcąc zawierać znajomości z żołnierzem 23-go pułku piechoty, szybko opuścił miasteczko.

W dalszym marszu pułk spotkał w Michaliszkach oddziały litewskie, które wobec wojsk polskich zachowały się zupełnie spokojnie.

Dnia 10 października I bataljon 23-go pułku piechoty wkracza do Święcian, witany owacyjnie przez ludność miejscową.

Pobyty na linii demarkacyjnej polsko-litewskiej.

Ostatecznie oddziały polskie zajmują całkowicie tor kolejowy Wilno — Turmont, usuwając Litwinów poza rzekę Zejmiangę.

W czasie walk generała Żeligowskiego, dowódcy wojsk Litwy Środkowej z Litwinami 3-a dywizja piechoty legionowej zachowuje swą neutralność w stosunku do Litwinów. Mimo to Litwini bardzo często robią wypadki na placówki 23-go pułku piechoty. Jeden z tych wypadków na wieś Łyngmiany, w której stała 3-a kompania, zadaje tej ostatniej dotkliwe straty.

Dla osłony toru kolejowego zaraz po przyjeździe do Nowoświecian, 23-ci pułk piechoty buduje prowizorycznie pociąg pancerny. Żołnierze

ochrzcili pociąg ten mianem „Magik” i z dumą potem czytali w komunikatach Naczelnego Dowództwa o czynach swego „Magika”.

Na linii demarkacyjnej polsko-litewskiej pełni 23-ci pułk piechoty ciężką służbę do października 1921 r. Utworzono cały szereg szkół żołnierskich, które zwalczały analfabetyzm wśród żołnierzy.

Otwarcie pierwszych polskich szkół powszechnych na terenie powiatu święciańskiego jest wyłączną zasługą 23-go pułku piechoty. Adjutant pułku powoływał do pułku nauczycieli i prowizorycznie zatwierdzał ich na stanowiskach.

Opiekunki pułku.

Historja 23-go pułku piechoty z lat ostatniej wojny nie byłaby zupełną, gdyby się przemilczało o opiece, jaką żołnierze pułku byli otaczani przez panią Skibińską Janinę i panią Kachelską Marję.

Panie te, nie szczędząc trudu swego, nieraz wśród ciężkiej zimy, spieszyły na Kresy do walczącego żołnierza 23-go pułku piechoty, dając tem dowód, że społeczeństwo pamięta o swym żołnierzu.

Niestrudzone swe opiekunki zachowa zawsze żołnierz 23-go pułku piechoty we wdzięcznej pamięci.

23-ci pułk piechoty otrzymuje nową chorągiew i ustala dzień swego święta pułkowego.

Jeszcze gdy 23-ci pułk piechoty był na froncie, wyszły przepisy, ustalające, jak ma wyglądać chorągiew pułku piechoty. Okazało się, że chorągiew, którą pułk otrzymał od miasta Lublina, nie jest przepisową.

Gdy w październiku 1921 roku wkroczył pułk do Włodzimierza, jako miejsca swego stałego postoju, mieszkańcy tego miasta, dowiedziawszy się, że chorągiew pułku jest nieprzepisowa, zgłosili chęć ufundowania nowej chorągwi.

W roku 1924 mieszkańcy Włodzimierza oddali ufundowaną chorągiew Panu Prezydentowi.

W tym czasie pułk postanowił obchodzić swe święto pułkowe w dniu 13 czerwca, w rocznicę bitwy pod Jamnem.

Pierwszy raz obchodzono święto pułkowe dnia 13 czerwca 1924 r. i wtedy nastąpiło wręczenie nowej chorągwi. Wręczenia dokonał w imieniu Pana Prezydenta generał broni Olszewski.

Stara chorągiew pułku, weteranka walk 23-go pułku piechoty została oddana do Muzeum wojska.

Lista poległych oficerów.

1. pchor.	Drzewiak	9. ppłk.	Lis-Kula Leopold
2. ppor.	Fabrycki Zygmunt	10. ppor.	Łabiński Stanisław
3. „	Gładyszewski Longin	11. por.	Maniak Kazimierz
4. kpt.	Humnicki	12. ppor.	Sikora Wojciech
5. ppor.	Keller Gustaw	13. „	Szyldhaus-Rappaport Adolf
6. „	Kieroński Jan	14. por.	Tracz Jan
7. „	Kobzareff Mirosław	15. ppor.	Trzaskowski Edward
8. kpt.	Kobyliński Tadeusz	16. kpt.	Żuławski Tadeusz

Lista poległych szeregowych.

1. szer.	Adamczuk Wiktor	38. szer.	Filuk Franciszek
2. kpr.	Adamczuk Aleksy	39. „	Fiuk Piotr
3. „	Andrasz Kazimierz	40. „	Flaigsberg Nuchem
4. szer.	Arbajtmán Hersz	41. kpr.	Frosk Władysław
5. „	Ateński Mieczysław	42. st. szer.	Furmaniuk Stanisław
6. „	Bajszewski Wincenty	43. szer.	Furłański Michał
7. „	Baran Stanisław	44. „	Flis Ignacy
8. „	Baranowski Jan	45. sierż.	Gierambski
9. „	Białek Jan	46. szer.	Golec Michał
10. „	Blatt Abraham	47. „	Gajda Aleksander
11. „	Basiński Stanisław	48. „	Gozdecki Franciszek
12. st. szer.	Bielecki Franciszek	49. plut.	Gozdalski Karol
13. plut.	Barański Antoni	50. st. szer.	Gryczka Stanisław
14. szer.	Borys Grzegorz	51. szer.	Granowski Julian
15. „	Brygier Stanisław	52. „	Grzeziuk Feliks
16. „	Cieplak Wincenty	53. „	Holak Jan
17. kpr.	Cieśliński Zygmunt	54. „	Hołota Konrad
18. szer.	Chwiatkowski Bronisław	55. „	Jabłoński Władysław
19. „	Chwalisz Szczepan	56. „	Jakubiszczuk Antoni
20. „	Ciuryszek Jan	57. kpr.	Jendrycha Franciszek
21. „	Cyma Marjan	58. szer.	Jendrycha Franciszek
22. „	Cyma Kazimierz	59. „	Jaworski Wojciech
23. „	Cyman Aleksander	60. plut.	Jarozewski
24. „	Czarniecki Michał	61. szer.	Jankowski Stanisław
25. „	Daćko Franciszek	62. „	Juć Jan
26. plut.	Damel	63. „	Kamiński Jan
27. szer.	Dąbski Jan	64. „	Kamiński Jan
28. „	Delenda Szymon	65. „	Kamiński Józef
29. „	Dobosz Karol	66. st. szer.	Kafarowski Aleksander
30. „	Domański Michał	67. szer.	Kapczuk Jan
31. „	Dąbrowski Kazimierz	68. „	Kapłon Jan
32. „	Drewniak Jan	69. kpr.	Karczewski Jan
33. „	Dubaj Franciszek	70. szer.	Karpiński Stanisław
34. „	Duro Wacław	71. plut.	Kl'maszewski Aleksander
35. „	Dworczyk Stefan	72. szer.	Klimek Jan
36. „	Falek Józef	73. „	Kluska Józef
37. „	Fedoruk Jan	74. st. szer.	Kieliszek Bronisław

75. szer.	Kobiałka Józef	125. szer.	Nowosielski Franciszek
76. st. szer.	Kolanowski Henryk	126. „	Olech Karol
77. kpr.	Kompanicki Jan	127. „	Oleszczuk Jan
78. „	Kordowiak Stefan	128. kpr.	Olszewski Henryk
79. szer.	Korzeniowski Józef	129. szer.	Olszewski Józef
80. „	Korzeniowski Antoni	130. plut.	Oszast Józef
81. kpr.	Korzyński Wacław	131. sierż.	Otrębski
82. szer.	Kostkowski Józef	132. szer.	Pajdosz Kazimierz
83. „	Kościelak Jan	133. kpr.	Pasicki Józef
84. „	Kotulski Jan	134. szer.	Paprocki Wincenty
85. „	Kowalewski Jan	135. „	Paciejewski Wojciech
86. „	Koziół Piotr	136. „	Pichlak Franciszek
87. „	Kozłowski Józef	137. „	Pietrzak Józef
88. „	Krajnowski Antoni	138. plut.	Prokopiuk Mieczysław
89. „	Kruk Stanisław	139. szer.	Pietek Franciszek
90. „	Krawczyk Władysław	140. „	Piwonja Jan
91. plut.	Krupski Józef	141. „	Piwowar Piotr
92. kpr.	Krzyżkowski Edward	142. „	Powróznik Franciszek
93. szer.	Kistela Antoni	143. „	Peczek Jan
94. „	Kuks Szczepan	144. „	Petz Władysław
95. „	Kwiatkowski Bolesław	145. „	Przydałko Piotr
96. „	Kluska Józef	146. sierż.	Roch Jan
97. „	Lipiec Emil	147. plut.	Racki Jan
98. st. szer.	Lenarczyk Paweł	148. szer.	Rajszewski Wincenty
99. „	Lubański Józef	149. „	Radliński Paweł
100. szer.	Lewandowski Józef	150. „	Respond Władysław
101. „	Łuczko Paweł	151. „	Rumiński Józef
102. „	Łupianka Justyn	152. „	Rakoczy Józef
103. „	Łuszczak Jan	153. „	Raczyński Wiktor
104. „	Marciniak Jan	154. „	Rudkiewicz Antoni
105. st. szer.	Marciniak Stanisław	155. „	Ruks Jan
106. szer.	Maczawski Jerzy	156. „	Rostkowski Zygmunt
107. „	Matusiak Marjan	157. plut.	Sadowski Stanisław
108. „	Mazur Bolesław	158. „	Sadowski Władysław
109. st. szer.	Mazur Józef	159. szer.	Seniuk Feliks
110. kpr.	Mazur Władysław	160. „	Serwatka Marcin
111. szer.	Mazus Piotr	161. st. szer.	Serwin Antoni
112. st. szer.	Mazus Józef	162. sierż.	Sienko Jan
113. szer.	Mazus Piotr	163. st. szer.	Sieradzki Józef
114. kpr.	Mazurek Szczepan	164. szer.	Sitarski Andrzej
115. szer.	Miłkowski Franciszek	165. „	Skrajewski Stanisław
116. „	Michalak Stanisław	166. „	Ślaz Bolesław
117. „	Morgiel Nuchem	167. „	Smolnik Szczepan
118. „	Nabiałek Stanisław	168. st. szer.	Smorszcz Józef
119. sierż.	Nabiałczyk Wacław	169. szer.	Sobozak Julian
120. szer.	Niedźwiedz Teofil	170. „	Sołtys Stanisław
121. „	Nowosad Jakób	171. st. szer.	Stachmal Stanisław
122. „	Nowosad Borys	172. szer.	Stolarczyk Jan
123. st. szer.	Nowakowski Antoni	173. „	Studziński Roman
124. plut.	Nowak Józef	174. kpr.	Szajko Bolesław

175. szer.	Szczepański Aleksander	193. szer.	Wernicki Alojzy
176. "	Szewczak Franciszek	194. "	Wiktor Adam
177. "	Szczepański Stefan	195. "	Witkowski Mikołaj
178. "	Szymczuk Stanisław	196. "	Wojtaj Jan
179. "	Szymański Stanisław	197. "	Wojtas Jakób
180. "	Stawurski Józef	198. "	Woźniak Stanisław
181. "	Stawski Andrzej	199. "	Wróblewski Albin
182. "	Ślupski Franciszek	200. "	Wrona Jan
183. "	Sztern Jankiel	201. "	Zabłotny Michał
184. "	Solecki Władysław	202. st. szer.	Zalewski Jan
185. "	Kopyła Karol	203. szer.	Zgrzeblak Kazimierz
186. "	Trziński Bolesław	204. "	Zarzeczny Jan
187. "	Urbaniak Józef	205. "	Złotko Stefan
188. st. szer.	Urbański Józef	206. "	Żubkiewicz Hipolit
189. szer.	Warski Jan	207. "	Żrebiec Jan
190. "	Waszak Józef	208. "	Zajac Adam
191. "	Wąsik Józef	209. "	Zaskiewicz Zygmunt
192. "	Wać Józef	210. "	Żupienko Justyn

Oprócz wymienionych pułk liczy w liście poległych około 200 szeregowych, którzy zginęli bezimiennie. Ponadto zgórą 180 szeregowych zmarło wskutek otrzymanych ran i z trudów wojennych. Ilość rannych w pułku przewyższyła liczbę tysiąca.

Zdobycz wojenna pułku.

W ciągu działań wojennych pułk zdobył: sto kilkadziesiąt karabinów maszynowych i zabrał do niewoli zgórą 3000 jeńców. Ponadto zdobyto wiele lokomotyw, wagonów i samochodów oraz chorągiew pułków ukraińskiego i sowieckiego.

Odznaczenia.

Odznaczeni „Srebrnym Krzyżem“ V klasy orderu wojennego „Virtuti Militari“.

Dziś po skończonej wojnie każdy żołnierz z 23-go pułku piechoty z lat 1918—1921 może śmiało powiedzieć: swój obowiązek względem ojczyzny spełniłem.

Wódz Naczelny w uznaniu zasług położonych przez żołnierzy 23-go pułku piechoty dekorował najbardziej wyróżniających się z nich krzyżem „Virtuti Militari“. Oto oni:

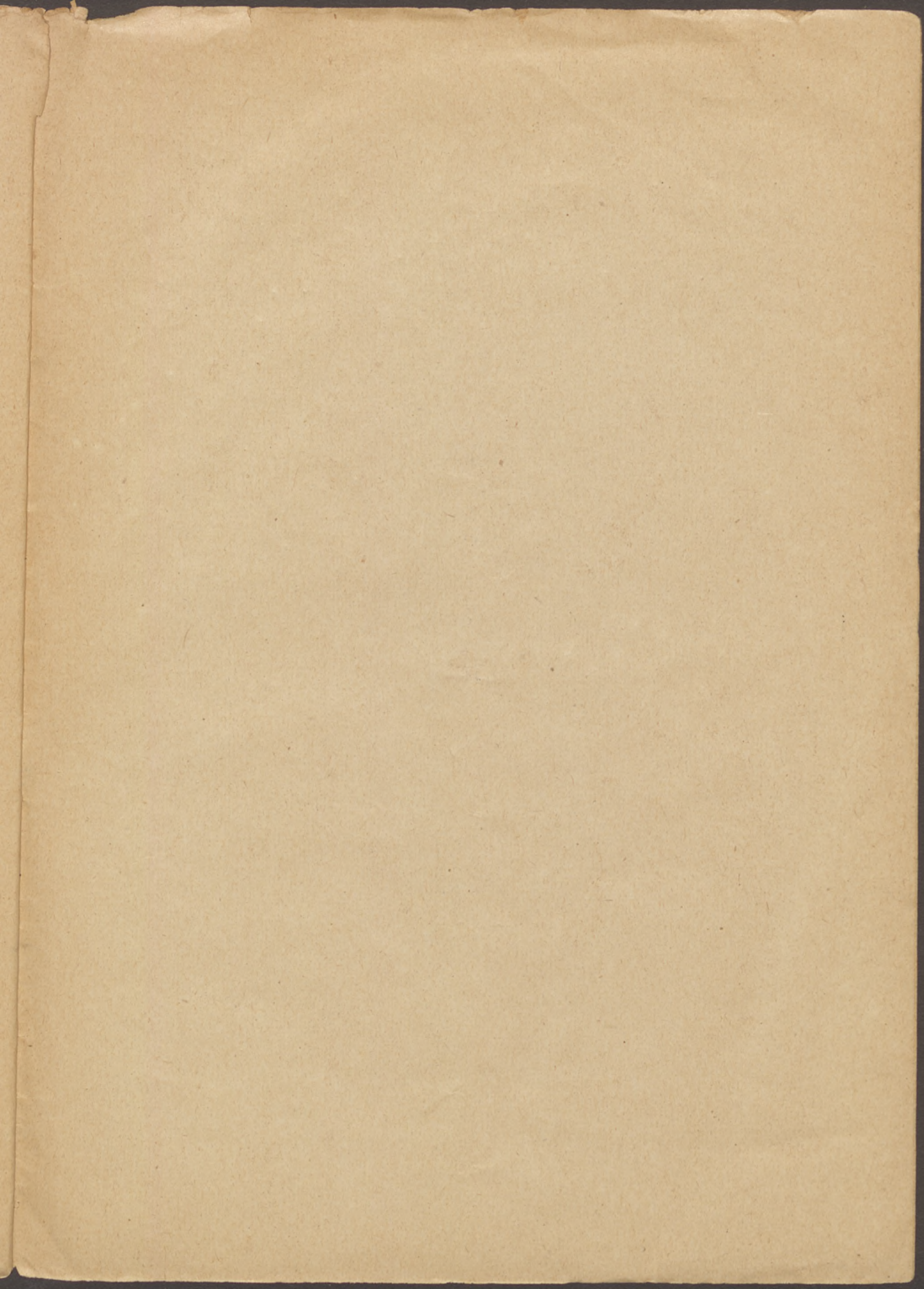
1. por.	Borecki Józef	7. por.	Dzieduszko Kazimierz
2. kpt.	Borowik Henryk	8. ś. p. por.	Gładyszewski Longin
3. ś.p. pchor.	Ciosek Józef	9. ppor.	Jabłoński Roman
4. chor.	Cymmerman Józef	10. "	Jabłoński Konstanty
5. ś. p. szer.	Daćko Franciszek	11. chor.	Kaczmarek Roman
6. plk.	Dobrowolski Jan	12. ppor.	Kalandyk Józef

13. kpt.	Kobylecki Józef	28. ś.p. plut.	Oszast Józef
14. ppor.	Kobyliński Tadeusz	29. st. sierż.	Paprota Aleksander
15. ś.p. ppor.	Kobzareff Mirosław	30. ppor.	Pecka Józef
16. chor.	Krawczyk Stanisław	31. „	Światkowski Jan
17. por.	Kubisz Zygmunt	32. szer.	Urban Michał
18. st. szer.	Lenarczyk Paweł	33. ś.p. por.	Tracz Jan
19. ś.p. pplk.	Lis-Kula Leopold	34. por.	Wałęcki Zygmunt
20. por.	Litwiński Adam	35. ppor.	Witkowski Stefan
21. ś.p. por.	Łabiński Stanisław	36. kapr.	Wielocki Franciszek
22. plut.	Łapczyk Feliks	37. „	Woźniak Antoni
23. sierż.	Majewski Jan	38. szer.	Woźniak Stanisław
24. plut.	Matraszek Paweł	39. chor.	Wnuk Józef
25. ppor.	Mijkowski Hugo	40. ppor.	Zachara Antoni
26. sierż.	Nabiałczyk Wacław	41. kpr.	Zarzycki Wacław
27. kpt.	Niezabitowski Tadeusz	42. ś.p. por.	Żuławski Tadeusz

Odznaczeni Krzyżem Walecznych.

Odznaczonych Krzyżem Walecznych zostało: 69 oficerów, 12 chorążych, 2 podchorążych, 307 szeregowych. W tej liczbie odznaczonych było: czterokrotnie 13; trzykrotnie 13 i dwukrotnie 16.

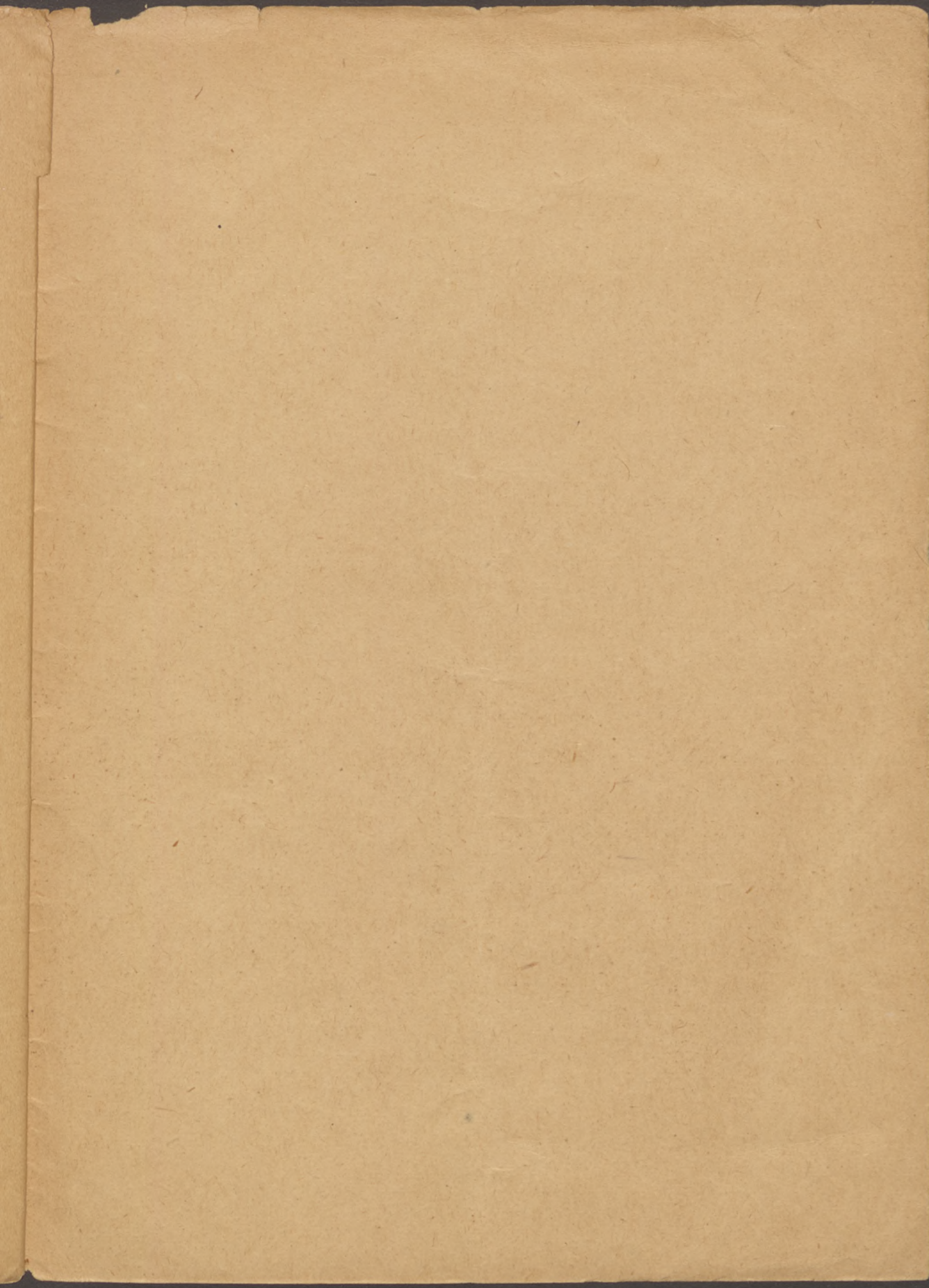

Biblioteka Główna UMK

300022318273

73988

20.

9398811

20-

